

Bitti Sanılan Savaş: Kosova - Sırbistan Gerilimine NATO Müdahalesi Mümkün mü?

Dr. Galip ÇAĞ

Bu köşede yazdığım son yazı **1 Ağustos 2022** tarihli. Başlığı, *Kosova'da Büyüyen Gerilim ve Herkese Yakın Bir Savaşın Sesleri*. Bu yazı, Temmuz 2022'de Kosova'da Kurti yönetiminin Sırlara yönelik getirdiği plaka, resmi kimlik ve ehliyetlere dair düzenleme ile yaşanan ve Mitrovica(Mitroviçe)bölgesinde yoğunlaşan hareketlilikten bir ay sonra kaleme alınmıştı. Böyle giderse de Balkanlar'da yeni bir savaşın/sıcak çatışmanın kaçınılmaz olduğu ifade edilmişti. O vakit de belirtildiği üzere bu bir kehanet değildi zira bölgedeki durum böyle bir savaşı kaçınılmaz kılıyordu.

Kosova'nın Sırp sınırına yakın ve Sırp nüfusun yoğunlukta olduğu bu kısımdaki dört Sırp belediye başkanının Kurti yönetiminin kararını protesto amaçlı istifası ile 2022 Kasımında artan gerilim bu yazının kaleme alındığı saatlerde(31.05.2023) NATO'nun müdahale kararına sebep olacak düzeyde büyüdü. Özellikle *Leposaviç, Zveçan ve Zubin Potok*'un Arnavut belediye başkanlarının göreve başlaması ile aşırı sağcı Sırp halkın başlattığı gerilim iki ülkeyi görünmez durumdaki halden görünür bir savaşa doğru ilerletmiş görünüyor.

Aslına bakılırsa Kurti, 2022 yılının ikinci yarısı boyunca Sırbistan'ın, içişlerine müdahale etmesinin engellemek için uluslararası topluma açık çağrı yapmıştı. Öte yandan da Kosova'nın 4 Sırp bölgesinde 18 Aralık 2022'de yapılacak seçimleri gerilimi azaltmak amacıyla Nisan 2023'e ertelemişti. Bu açıdan bakıldığında Kosova tarafının uluslararası barış ve bölge istikrarı için üzerine düşeni yaptığını söylemek çok da yanlış değildi. Öte yandan geçmiş tecrübelerin bizlere öğrettiği üzere, testi kırılmadan barış amaçlı müdahalesini özellikle de Balkanlar'da göstermeyen Batı'nın, bu süreç boyunca olaylara kayıtsız kaldığı kolayca tahmin edilebilecek bir durum.

Neticede 26 Mayıs'ta Arnavut belediye başkanlarının göreve başlamasına mani olunması ile alevlenen protestolar Kosova polisi ile çatışmaya evirildi. Büyüyen olaylar neticesinde Cumhurbaşkanı Aleksandar Vucic'in Sırp ordusunu teyakkuza geçirip sınıra doğru hareketlendirmesi ile çok daha vahim bir boyuta ulaşan hadiselerin 30 Mayıs itibari ile bölgedeki NATO askerlerine temas etmesi bardağı taşıran damla oldu.

Sırbistan'ın AB ile tam müzakere sürecinin 2014 yılında başladığı, Kosova'nın da adaylık başvurusunu 2022 Aralık'ında yaptığı düşünülürse Sırbistan'ın bu tavrını sürdürmesinin olası bir süreç kesintisi ile son bulması mukadder. Ancak Sırp tarafının Rusya'ya olan politik bağının kendilerinde yarattığı güvenin bu kesintiyi çok da önemsememeleri sonucunu doğurduğu da açıkça görülüyor.

Geçtiğimiz Pazartesi günü(29.05.2023) bölgeye gönderilen 30 kadar NATO askerinin yaralanması ile seyri tamamen değişen hadiseler, şu anda bir Batılı müdahaleye açık hale geldi. Sırp Başbakan Anna Brnabiç'in yeni belediye başkanlarını gaspçı olarak değerlendirmesi ve burada yaşananların uluslararası düzeyde ele alınmasına getirdiği eleştiri ile Sırp tarafının tavrı açıkça anlaşılır hale geldi bu süreçte.

Tüm bu karmaşanın doğru anlaşılması ve olayların vahametinin çözülebilmesi için bunun Kosova'nın bağımsızlığını bir türlü kabul etmeyen Sırların kadim bir sorunu olduğunun

unutulmaması şart. Bölgede her daim hatırdaki kalan kadim problemler ve Sırp milliyetçiliğinin yıkıcı etkisi ile şimdilerde mesele en azından Sırp için devam edegelen bir savaş olarak görülüyor. Dünya'nın en prestijli spor organizasyonlarından biri olan Fransa Açık'ta ünlü Sırp tenisçi Novak Djokovic'in müsabaka sonunda kameraya yazdığı “*Kosova Sırbistan'ın kalbi-Şiddeti durdurun*” ifadesi popüler kültür açısından konuyu en iyi açıklayan gelişmelerden biri. Sırp'ların zihninde bir türlü değişmeyen Kosova'nın bağımsızlığı gerçeği olayları bu boyuta taşıırken konunun bilindik uluslararası sözlü uyarılarla çözülebileceğine dair hayallerden de vazgeçilmesi zaruri. Bölgede yaşanan şey kâğıt üzerinde bitti sayılan bir savaşın küller altında halen sıcak duran hali ve özellikle Rusya – Ukrayna Savaşı göz önüne alındığında başka bir vesayet/vekâlet savaşının burada patlak vermesi de muhtemel görünüyor. Elbette hepimiz biliyoruz ki Batı'ya uzak her savaş bir gündem meselesi olmaktan uzaklaştığından böyle bir savaş olasılığı NATO'yu ziyadesi ile tedirgin ederken Rusya için de yeni bir politik cephe anlamına gelmekte. Buna bağlı olarak da Napoli'de bulunan alay büyüklüğündeki NATO güçlerinin olası müdahaleye hazırlık süresinin 14 günden 7 güne indirilmesi ve bir anlamda caydırıcı güç olarak Kosova'ya destek imasının yapılması ile olaylar kısmen sükûnete ermiş görünüyor. Lakin bölgeyi biraz tanıyan herkes burada herhangi bir çatışmanın asla tam manası ile bitmeyeceğini bildiğinden olaylar herkesi ziyadesi ile tedirgin etmeye de devam ediyor.

Türkiye Cumhuriyeti Dış İşleri Bakanlığı'nın 29 Mayıs'ta yayınladığı mesaj şu şekilde: *Kosova'nın kuzeyinde yaşanan olayları endişeyle takip ediyoruz. Sözkonusu olaylar bölgesel güvenlik ve istikrara zarar vermektedir. Tüm taraflara şiddet olaylarından kaçınma ve gerilimi tırmandıracak eylemlerde bulunmama çağrısı yapıyoruz. Kosova Barış Gücü'nün (KFOR) olayların tırmanmasını engelleme yönündeki yapıcı rolünü takdirle karşılıyoruz. Çıkan olaylarda bazı KFOR askerlerinin hafif yaralandığını üzüntüyle öğrendik. Bölgede gerilimin azaltılması, kalıcı barış ve istikrarın tesis edilebilmesinin yegâne yöntemi, halen yürütülmekte olan diyalog sürecinde ilerleme sağlanmasıdır.*

Bu mesaj yayınladığı sırada NATO'nun henüz bir müdahale kararı almamış olması sebebiyle mesajın nispeten yumuşak kaldığı açık. Muhtemelen seçim sonrasında meclisin yemin töreni sürecini atlatması ile çok daha güçlü bir tavır geliştirilebilecek. Zira Türk tarafının bugüne kadar sergilediği tavır ile 2008'den beri bölgede bir çatışma ortamı olmamıştı. Bu da seçim evresini atlatan Türkiye'ye olan ihtiyacı açık şekilde göstermektedir. Özellikle buradaki Türk ve İslam nüfus ile yaptığımız görüşmelerde buna dair beklentinin çok yüksek olduğunu görmek zor değil. Bu yazı vesilesi ile bir kez daha hatırlatmak gerekir ki Balkanlar'da bir ormanı yakmak için tek bir kibrit yeterlidir. Bu kibritin kısa sürede söndürülmesi için de bölgeye dair acil kodlu bir uluslararası çağrı artık kaçınılmaz hale gelmiştir. Ya da Türkiye tarafından gelecek bir arabuluculuk ziyareti...